

4.1 Øststøttens administrative tilrettelæggelse

Der er siden reformen af øststøtten i 1994 udviklet et stort antal programmer og andre instrumenter til formidling af støtten. Systemet indebærer en rimelig balance mellem koordineret styring og decentral aktivitet, hvor den decentrale opbygning bevirker, at et stort antal danske institutioner og eksperter bliver direkte involveret i formidlingen af støtten.

Offentlige myndigheder såvel i centralforvaltningen som på det lokale niveau har haft en vigtig rolle i gennemførelsen af øststøtten. Dette hænger sammen med, at en stor del af de opgaver, østlandene stod overfor ved reformprocessens begyndelse, netop vedrørte omlægning af lovgivning og administrativ praksis, hvor den danske ekspertise på disse områder befinder sig i forvaltningerne. Også miljøbeskyttelse gennemføres i Danmark overvejende i offentligt regie. Også tilpasningen til EU-medlemskab er en opgave, der i vid udstrækning – men ikke eksklusivt – gennemføres af myndighederne.

Modtagerlandenes vilje og evne til selv at præge bistanden vokser. Det bør vi understøtte ved forhandlinger med modtagerlandene om prioriteringer og behov.

Siden 1994 har flere ministerier udnyttet mulighederne for at iværksætte sektorprogrammer, hvor en større samlet indsats på et afgrænset område gennemføres af vedkommende ministerium i direkte samarbejde med et tilsvarende ministerium i modtagerlandet. Flere af disse programmer nærmer sig nu deres afslutning. Det er min forventning, at vi også fra disse indsatser vil kunne hente værdifulde bidrag til det samlede erfaringsgrundlag. Ligeledes har Den teknisk-administrative Øststøtteordning netop gennemgået en omfattende evaluering. Evalueringen har vist både positive og negative sider af det hidtidige forløb. Udenrigsministeriet har taget fat på at indarbejde disse erfaringer i reviderede retningslinjer for ordningen.

Den miljørelaterede indsats består af miljøstøtteordningen, miljørelaterede sektorprogrammer og en grøn investeringsfacilitet under IØ-Fonden. Der er iværksat flere gennemgange af temaområder med det formål at samle erfaringer og at justere indsatsen i overensstemmelse hermed. En ekstern evaluering er for indeværende i gang med det formål at skabe en mere sammenhængende vurdering af indsatsen.

På forsvarsområdet har øststøtten siden 1996 udgjort en integreret del af forsvarsbudgettet i 1996 med 55 mio. kr. og i 1997 med 70 mio. kr.

Vore ambassader spiller en central rolle i koordineringen af øststøtten. De har den daglige kontakt med modtagerlandenes koordineringsenheder og fagministerier og er bekendt med landenes behov. De kender arbejdsområderne og vilkårene for de danske virksomheder og organisationer, der arbejder i østlandene. Vi skal drage optimal nytte af denne viden. Som en forsøgsordning er det besluttet at give ambassaderne i prioritetsområdet ved Østersøen beføjelse til på egen hånd at iværksætte mindre, lokale bistandsinitiativer. Hensigten er at smidiggøre øststøtten, så det bliver lettere at imødekomme de initiativer og behov, der løbende opstår i modtagerlandene. Samtidig kræver vores hjemlige decentrale struktur, at ambassadernes rolle som aktive medspillere i øststøtten styrkes.

4.2 Indsatsområder

De tre hovedindsatsområder for den danske øststøtte har været miljø, erhverv og teknisk-administrativ støtte. Hertil skal føjes samarbejdet på de forsvarsrelaterede områder med især Polen, Litauen, Letland, Estland og Rusland samt Demokratifonden.

Den miljørelaterede indsats har en fremtrædende plads i den samlede øststøtte. Og med god grund. Det er blevet klart, hvor omfangsrige miljøproblemerne i Østeuropa var – og er.

Beslutningen om Miljø- og Katastroferammen dækker indsatsen på det miljørelaterede område i Østeuropa. Indsatsen omfatter ud over en decideret foreningsbekæmpelse også aktiviteter i forbindelse med de usikre kernekraftanlæg, miljørelateret sektorindsats på energiområdet, landbrugs- og boligområderne. Det er i vidt omfang lykkedes ved hjælp af dansk miljøteknologi og -viden at gennemføre betydelige miljøinvesteringer i modtagerlandene, der omfatter mere end 3-4 gange det samlede danske finansielle bidrag på området. En række miljøinvesteringer har bl.a. medvirket til at nedsætte belastningen af Østersøen og den regionale og globale luftforurening. Danske erhvervsvirksomheder har i forbindelse med projekterne opnået betydelige ordrer ud over de afsatte danske midler. Herved har danske virksomheder opnået vigtige referenceanlæg til en videre markedsføring.

Med landenes ønske om optagelse i EU skal EU-lovgivningen opfyldes, og der er iværksat en væsentlig dansk indsats på opfordring fra foreløbig 6 østeuropæiske lande. Herved får landene en betydelig hjælp til at regulere og implementere flere af de meget investeringstun-